

52–ajam Santaros–Šviesos suvažiavimui pasibaigus

DALIA CIDZIKAITĖ
DAIVA LITVINSKAITĖ

Kurie dažnai lankosi Lietuvoje, žino, jog jau ne pirmi metai Santaros–Šviesos suvažiavimai vyksta ir Lietuvoje. Algio Mickūno, kiekvienais metais dalyvaujančio tiek Lietuvos, tiek ir Lemonto Santarose–Šviesose, nuomone, Lietuvoje vykstanti Santara gali pasidžiaugti ne tik didele pranešimų įvairove, bet ir pačių pranešimų lygiu; pasak jo, „su tokiais pranešimais negėda būtų pasirodyti ir pasaulyje“. Kita vertus, Santara–Šviesa Lietuvoje atlieka dar vieną, labai svarbią funkciją: ji, Mickūno teigimu, yra bene viena patikimiausių intelektualinių organizacijų Lietuvoje. „Kadaise buvome Santaros kamienas, o dabar esame viena to kamieno šakų“, tačiau, pasak A. Mickūno, ne tik viena seniausių, bet ir storiausių to kamieno šakų. Nors Santara–Šviesa Lietuvoje turi daugiau intelektualinio bei kūrybinio pajėgumo, šių metų suvažiavimas, vykęs Pasaulio lietuvių centre, Lemont, Illinois, nenusileido nei pranešimų kiekybe, nei kokybe.

Moters įvaizdis R. Gavelio kūryboje

Po trumpo pasveikinimo žodžio, kurį jau ne pirmus metus tradiciškai tarė Horstas Žibas, buvo pristatyti pirmosios šių metų Santaros–Šviesos dienos prelegentai: PLB Lituanistikos katedros Illinois universitete Čikagoje magistrantė Daiva Litvinskaitė ir vienas iš *Aki-račių* rėdakinės kolegijos narių, Zenonas Rekašius. Litvinskaitės pranešime, pavadintame „Medūza grasina Dzeusui: moteris Ričardo Gavelio kūryboje“, buvo analizuojamas moters įvaizdis tiek ankstyvojoje, tiek ir vėlyvojoje Gavelio kūryboje.

Pradėjusi nuo bendresnio pobūdžio pastabų apie Gavelio tekstus apskritai, prelegentė pastebėjo, jog šio rašytojo kūryba yra naujo požiūrio ieškojimas ir lyčių diferencijavimo klausimas joje užima svarbią vietą. Tačiau, nors moteriai skiriama daug dėmesio, ji pati retai Gavelio kūrinuose prabyla; bet, jei prabyla — sugriauna patriarchato nustatytas ribas. Ankstyvojo Gavelio kūryboje moteris, pasak Litvinskaitės, įkūnija tradicinę patriarchato modelį. Pasitelkusi vieną Gavelio kūrinių, pranešėja teigė: „ji veidrodė, jis — akis“.

Tokiuose tekstuose moters likimas formuojamas vyrų. Jurgio Kuncino pastebėjimu, čia daug

falocentrizmo iliustracijų, galbūt todėl Gavelis nuo pat pradžių imtas vadinti antifeministu. Tačiau ilgainiui Gavelio vertinimo objektas keitėsi. Kad būtų pastebėtos vyrų, moterų jo kūriniuose tampa seksualios, jos yra protingos, bet tuo pat metu ir grėsmingos. Ypač svarbi tampa fiziologija: moteris vertinama pagal tai, kaip ji atrodo. Gavelio tekstuose moterų pastebimai gyvuliškesnė, gyvuliškesnė ir pats santykis tarp vyrų bei moterų. Jomis bjaurimasi. Litvinskaitės nuomone, toks požiūris į moterį gali būti iš dalies aiškinamas socialistinio realizmo lietuvių literatūroje dominavimu ar bent jau bandymu dominuoti, ir toks Gavelio moters įvaizdis buvo vienas iš pasipriešinimo sovietinio realizmo literatūroje reikalavimams būdų. Seksas, anot pranešėjos, Sovietų Sąjungoje neegzistavo, vyrų ir moterų lygybė, viso labo, tebuvo pseudolygybė, todėl Gavelio tekstai ne tik neigia sovietinę „realybę“, bet ir ją demaskuoja bei prieš ją sukylo. Kita vertus, jeigu į Gavelio tekstus būtų pažiūrėta iš postkolonijinio taško, jo moteris iškyla kaip išnaudojamojo, paties Lietuvos simbolis — savo pranešimą baigė Litvinskaitė.

Piliečiai savi — valstybė svetima

Zenono Rekašiaus paskaita — „Tarp Šekspyro ir Petkevičiaus: Lietuva — 15-ieji nepriklausomybės metai“ — buvo palydėta dar dviejų paantraščių, taikytinų šiandieninei Lietuvai nusakyti. Pasak pranešėjo, dauguma lietuvių, paprašytų apibūdinti savo valstybę, pasitelktų rašytojo Petkevičiaus knygos pavadinimą *Durnių laivas*; na, o jei tai pernelyg rėžia ausis, toliau šmaikštavo Rekašius, galima prisiminti ir

Nukelta į 2 psl.

ŠIO ŠEŠTADIENIO PRIEDO PUSLAPIUOSE

52–ajam Santaros–Šviesos suvažiavimui pasibaigus • Akmens ir medžio draugijoje • Vytauto V. Landsbergio eilėraščiai • Petronėlės Gerlikienės pasaulis

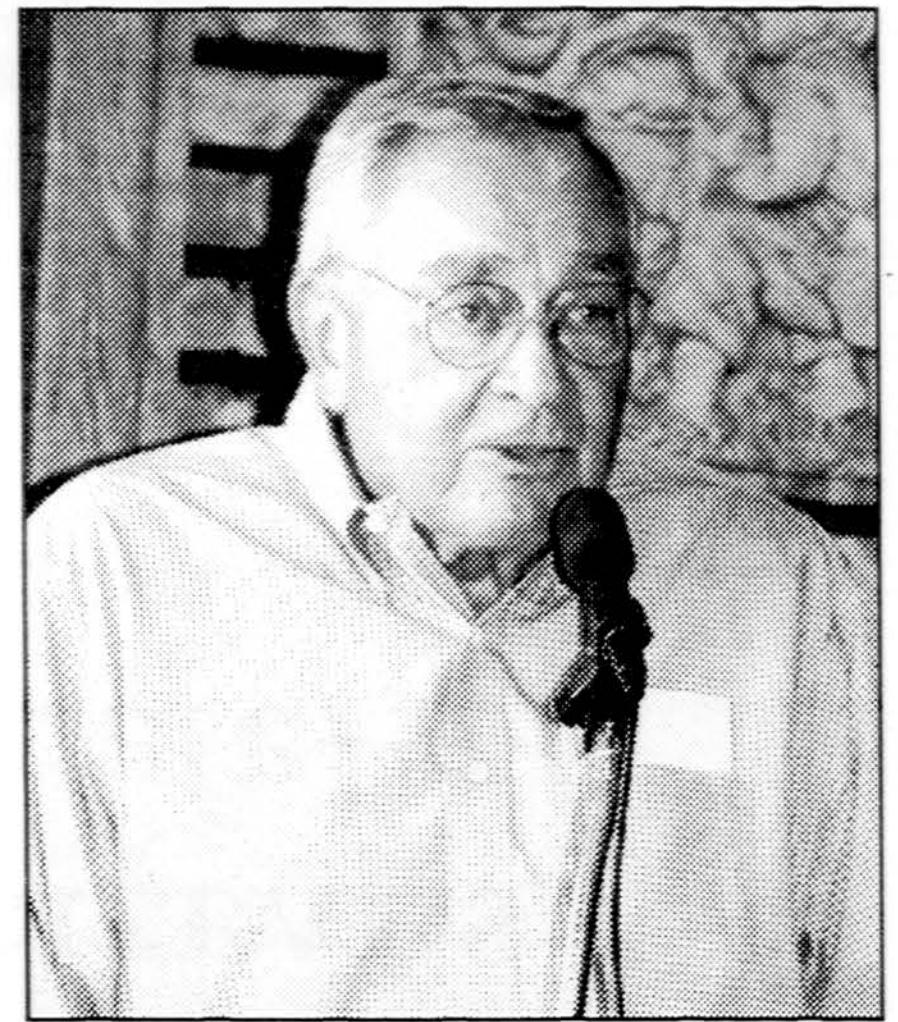
Santaros–Šviesos suvažiavimo dalyviai.

Giedriaus Šiulniaus nuotr.

Nors Santara–Šviesa Lietuvoje turi daugiau intelektualinio bei kūrybinio pajėgumo, šių metų suvažiavimas, vykęs Pasaulio lietuvių centre, Lemont, IL, nenusileido nei pranešimų kiekybe, nei kokybe

Diana Špokienė (iš kairės), Dalia Cidzikaitė ir Daiva Litvinskaitė. Birutės Bulotaitės nuotr.

Horstas Žibas B. Bulotaitės nuotr.

Santara–Šviesa

Atkelta iš 1 psl.

Shakespeare kiek subtilesnę metaforą, pasak kurios, „kažkas ne taip Lietuvos karalystėje“.

Ne tokios Lietuvos tikėjosi 1990–ųjų metų entuziastai ir patriotai. Pasak Rekašiaus, dabartinę Lietuvos situaciją galima nusakyti vienu sakiniu: piliečiai savi, valstybė — svetima. Tad klausimas, kodėl su tokiu entuziazmu atstatyta valstybė pasidarė svetima, buvo Rekašiaus pagrindinė pranešimo tema ir pagrindinis rūpestis. Jis nurodė bent penkias konkrečias problemas, kurių sprendimas pastebimai pakeistų dabartinę Lietuvos padėtį, daugelio politikų Lietuvoje įvardijamą ne kaip kitaip, o politinę krizę.

Rekašiaus nuomone, visų pirma reikėtų sustiprinti Lietuvos vykdomąją valdžią ir atpalaiduoti nuo jos teisminę valdžią, kitaip — atskirti galias. Antra, pradėti galvoti apie ateitį, o ne praeitį ir nustoti suvedinėti sąskaitas su sovietine praeimi. Prelegento pastebėjimu, jei Lietuva per 15 metų nesugebėjo susitvarkyti su sovietiniu palikimu, ji to nesugebės padaryti ir per kitus 15 metų. Trečia, Rekašius įžvelgė politinės valios trūkumą pakeisti Lietuvos Respublikos Konstitucijos socialistines nuostatas, tokias, kaip nemokamo gydymo ir mokslo garantijos. Ketvirta, jis atkreipė dėmesį į vis nesprendžiamą alkoholizmo problemą, ypač paplitusią kaime ir tarp paauglių. Paskutinis akcentas pranešime buvo skirtas nuskurdintam ir demoralizuotam Lietuvos kaimui. Visada yra maloniau kalbėti apie gerus ir teigiamus pokyčius (to, sprendžiant iš garsių ir ne taip garsių komentarų, nepaprastai troško ir ne vienas salėje sėdėjęs klausytojas), ypač tais atvejais, kai kalbama apie tau artimus žmones, savąją tautą ar valstybę, tačiau išdrįsti prabilti apie skaudulius, socialines, politines bei kitas problemas ir jas analizuoti reikalauja daugiau nei patriotizmo ar meilės savo tautai, tai, ko Rekašius pasigedo dabartinėje Lietuvoje — pilietinio sąmoningumo bei pilietinės laikysenos.

Rekašiaus pranešimas susilaukė ne tik gausaus žiūrovų dalyvavi-

mo, bet ir atgarsių. Lietuvos Respublikos generalinis konsulas Čikagoje Arvydas Daunoravičius

pasveikino suvažiavimo dalyvius ir vėliau patikino, jog Lietuvos Seimas apie visas, Z. Rekašiaus paminėtas, Lietuvos problemas žino ir bando jas spręsti.

Penktadienio ryto programa

Penktadienio ryto programos dalį pradėjo šiais metais PLB Lituanistikos katedros Illinois universitete Čikagoje doktorantūros studijas baigusi Dalia Cidzikaitė. Kalbėdama tema „Čigono skverno nusitvėrus arba S. T. Kondroto apsakymas *Kabantis namas*“, pranešėja analizavo čigonų ir kitų etninių bendruomenių santykius. Čigonai kitų dažnai buvo traktuojami kaip naivi ir vaikiška tauta, neturinti nei raštų, nei istorijos pažinimo. Sėslios tautos norėjo asimiliuoti čigonus, tačiau tai joms nepavyko, todėl į juos imta žiūrėti su panieka ar baime. Tokios teigiamos charakterio savybės, kaip judrumas, fizinė ištvermė, vietos ekonominių sąlygų išmanymas, sugebėjimas prekiauti ir t.t., priskirtos čigonams, įgyja neigiamą konotaciją. Aptarusi stereotipiškas, čigonams priskiriamas, savybes, prelegentė analizavo Kondroto apsakymą, pastebėjusi, jog ši kūrinį galima interpretuoti įvairiai, o dėl nuolat jaučiamo „kitas vs. savas“ santykio, vienas iš galimų tekso skaitymo būdų yra čigoniškumo įvaizdžio analizė.

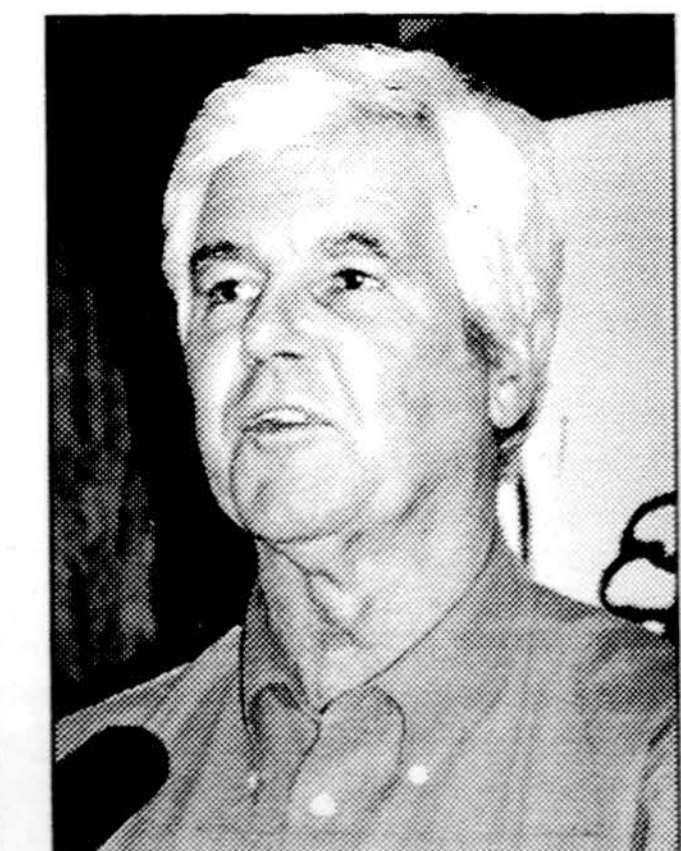
Antroji penktadienio rytinės programos dalis buvo skirta pažinti su Amerikoje ir Kanadoje angliškai rašančiais rašytojais: Irene Mačiulyte-Guilford, Birute Putriūtė-Serota, Auste Pečiuraite, Antanu Šileika ir Algiiu Žolynu. Apvalaus stalo su rašytojais moderatorė prof. Violeta Kelertienė visiems stalo dalyviams pateikė penkis klausimus: ką ir kodėl rašote? Ką galvojate apie savąją identitetą bei kalbą? Kam rašote? Koks jūsų santykis su Lietuva?

Santa Monica, California, gyvenanti novelistė B. Putriūtė-Serota į klausimą, ką rašote, atsakė, trumpai papasakojusi apie parašytus ir savojo skaitytojo laukiančius prozos kūrinius: novelių rinkinį *Southside Miracles* — gerai visiems žinomo

Marquette Park Čikagoje istorijas, ir du jau baigtus rašyti romanus. Kalbėdama apie savąją identitetą, rašytoja sakėsi visada žinojusi, jog ji yra lietuvė, nors, pasak jos, nuvažiavusi į Lietuvą, sužinojusi visai ką kita — visi josios giminaičiai kitaip jos ir nevadino, tik „amerikone“. Rašymas anglų kalba, anot Serota, yra natūralus pasirinkimas kalbos, kurią žinai geriausiai; nors pirmoji jos kalba ir buvusi lietuvių, jeigu jai reikėtų pradėti rašyti lietuviškai, jos tekstai skambėtų kaip penkerių metų vaiko. Į klausimą, kam ji rašo, Serota atsakė, jog visų pirma rašo pati sau, taip pat savo kartai, o tuo pačiu ir savo tėvų kartai, tikėdamasi, jog pastarieji supras jos nepasitenkinimą ir net pyktį tėvų bruktui tautiniu bei patriotiniu auklėjimu. Rašytojos nuomone, egzistuoja ir dar vienas jos kūrinių adresatas — Lietuvoje gyvenantys ir rašantys žmonės, nes, Serota teigimu, dialogas tarp Amerikos ir Lietuvos turi egzistuoti, turi vykti.

Kanadoje gyvenančios Irene Mačiulytės-Guilford nuomone, identitetas yra nuolat kintantis dalykas. Jos pačios atveju, jai labiau priimtinas „europietė vs. amerikietė“, nei „lietuvė vs. amerikietė“ skyrimas. Taip pat jai įdomiau užfiksuoti ne tiek patį identitetą, kiek jo kitimą, virsmą, ji domisi, kokius kelius gyvenime žmogus pasirenka ir kaip tie pasirinkimai keičiasi laikui bėgant. Svarstydamą apie lietuvių ir kanadiečių kultūrų įtaką jos asmenybei bei kūrybai, Guilford lietuviškai kultūrai priskyrė istorijos pajautimą, išlikimo jausmą, veržlumą ir darbo etiką. Kanadietiškai kultūrai ji yra dėkinga už daugiakalbę aplinką bei platesnį ir atviresnį požiūrį į pasaulį. Guilford taip pat pritarė Serota teigimui, jog visų pirma ji rašo sau, lietuviškoji jos asmenybės dalis yra nepaprastai ryški ir intensyvi, o taip pat savo draugams, siekdama paaikškinti jiems tos lietuviškosios pusės joje prigimtį. Beje, rašymas apskritai, savo pasisakymą užbaigė Guilford, yra ir palikimas, ir istorija, ir identitetas.

Antano Šileikos teigimu, jis esąs rašytojas tėvo dėka. Būtent jo tėvo asmenybė, humoras ir pasakojimai apie praeitį traukė būsimą, dabar jau trijų knygų (vėliausias romanas, pavadintas *Woman in Bronze*, išėjo

Irene Mačiulytė-Guilford.
G. Šiulniaus nuotr.Birutė Putriūtė-Serota.
B. Bulotaitės nuotr.Algis Žolynas.
B. Bulotaitės nuotr.

praėjusiais metais) autorių. Kalbėdamas apie lietuvių ir anglų kultūrų įtaką jo asmenybei, rašytojas pastebėjo, kad iš pirmosios jis gavo lietuvišką humorą ir požiūrį apskritai į pasaulį, gerokai besiskiriantį nuo amerikiečių. Kita vertus, Šileikos teigimu, jį visada žavėjo kitiems gal kiek ir neįprastas melancholijos ir humoro mišinys lietuviuose. Anglų kultūra jam davė kalbą, meilę anglų literatūrai ir žodžiui apskritai.

Poetas ir vertėjas Algis Žolynas savo pasisakyme kalbėjo apie suskilusią asmenybę, apie dvigubą, o jo paties atveju, net trigubą identitetą: lietuvių kilmės, užaugintas Australijoje, šiuo metu gyvenantis Amerikoje. Į kitus klausimus jis atsakė, perskaitydami du savo eilėraščius. Panašią atsakymų į pateiktus klausimus formą pasirinko ir Austė Pečiūraitė, paskutinioji iš penkių šių metų Santaroje–Šviesoje dalyvavusių rašytojų.

„Vyru poezija“ ir dokumentiniai filmai

Popietinę, literatūros kritikai skirtą, penktadienio konferencijos dalį tęsė poetas, vertėjas, Alliant tarptautinio universiteto anglų fakulteto profesorius Algis Žolynas pranešimu „Maskulinizmo poezija“. Jis pristatė paties ir jo kolegų sudarytą antologiją *Men of Our Time*. Nors paskaitos pavadinimas intrigavo antifeministine opozicija, Žolynas pabrėžė, jog, sudarydami antologiją, redaktoriai visiškai neturėjo tokių tikslų, tik norėję parodyti, ką jaučia vyrai, kaip jie mato pasaulį, nors neslėpė, kad šią knygą sudaryti paskatino feministinis judėjimas. Norėta atsakyti į klausimą, ar egzistuoja vyrų poezija, todėl stengiasi į antologiją įtraukti bent po vieną skirtingų tautybių poetų eilėraštį. Lietuviai vyrai taip pat liko nenuskriausti — Žolynas perskaitė šioje knygoje išspausdintą V. Bložės eilėraštį.

Šiomet į Santaros–Šviesos konferenciją iš Lietuvos atvyko Vilniaus pedagoginio universiteto filosofijos prof. Jūratė Baranova. Ji prisipažino, kad paskutiniu metu daug domisi literatūra ir filosofija, todėl paskaita bus susijusi su postmodernios literatūros paieškomis Lietuvoje.

Ar egzistuoja postmoderni literatūra Lietuvoje? Jeigu taip, tai kaip atpažinti postmodernų kūrinių? Pa-

sak filosofės, svarbu apsibrėžti, kas yra postmodernizmas, pagal kokius kriterijus kūrinys turėtų būti vertinamas. Pirmiausia tai principas „viskas leista“, erotikos elementai, nerišlumas (tekstas kaip mozaika), autoironija. Dauguma naujausių lietuvių literatūros kūrinių neatitinka šių kriterijų, dažnai autoriai nepakankamai nutolsta nuo savo patirties. Dėl to labai populiarūs eseistika Lietuvoje irgi negalėtų būti vertinama, kaip postmoderni, nes ji personalinė. Rodytųsi, kad Lietuvoje yra mėginimų rašyti postmoderniai, bet nė vienas kūrinys neatitinka pasirinktų kriterijų, išskyrus Herkaus Kunciaus kūrinius, pvz., romaną *Pilnatis linksmybės*, kur pasakotojas atsидuria tarp skirtingų kultūros įvaizdžių, išnyksta laiko ir erdvės ribos, gausu nuorodų į kitus tekstus ir žaidžiama su pačiu tekstu.

Penktadienio vakarą užbaigė dokumentinio filmo iš Arvydo Reneckio archyvo apie jau mirusį prozininką, eseistą ir vertėją Jurgį Kunciną (rež. Vytautas V. Landsbergis) peržiūra.

Mirtis poezijoje ir J. Ivanauskaitė

Šeštadienio rytą buvo perskaityti Lietuvos Respublikos prez. Valdo Adamkaus, ambasadoriaus JAV Vygaudo Ušacko, Lietuvių fondo ir Lietuvos Studentų Santaros sveikinimai.

Suvažiavimas prasidėjo Rimvydo Šilbajorio paskaita „Mirtis ir žodis poezijoje“ (pranešimo autoriui negalėjus atvykti, jo paskaitą perskaitė D. Cidzikaitė). Kaip ir dera mirtį apmąstantiems, Šilbajoris savo pranešimą pradėjo nuo abejonės ir klausimų, toliau vedusių link konkretnių analizės objektų — pavyzdžių iš lietuvių poezijos. Savo išeities tašku pasirinkęs Rainerio Maria Rilke's eilėraščių ištrauką, pranešėjas analizavo Bernardo Brazdžionio, Henriko Radausko ir Algimanto Mackaus poeziją. Ieškodamas panašumų ir įžvelgdamas skirtumus, Šilbajoris subtiliai svarstė ne tik analizuojamų poetų, bet ir savo paties santykį su mirtimi ir žodžiu poezijoje bei gyvenime. Savo pranešimą prelegentas užbaigė atviru ir jautriu prisipažinimu apie žmogaus nemokėjimą išgyventi pasaulio taip, tarsi mes jį matytume pirmą kartą, apie nemokėjimą įvertinti to grožio, kuris mus supa kiekvieną dieną, kiekvieną akimirka.

Austė Pečiūraitė B. Bulotaitės nuotr.

Po R. Šilbajorio pranešimo kalbėjo McMaster universiteto Hamilton, Kanada, vokiečių kalbą ir literatūrą dėstanti prof. Diana Špokienė. Tos dienos pranešimo tema, pavadinta „Mąstymas, peržengus tautos ribas: lietuvių rašytoja, poetė, eseistė Jurga Ivanauskaitė“, buvo skirta J. Ivanauskaitėi. Špokienė akcentavo, kad Ivanauskaitė yra pirmoji lietuvių rašytoja, privertusi pažvelgti į literatūrą kito akimis. Jos rašymo stilius formuojamas stengiantis atsiriboti nuo lietuviškumo, kūriniuose kylantys konfliktai dažniausiai susidarantys dėl dviejų pasaulių — Rytų ir Vakarų — atskleidžia dualistinį rašytojos požiūrį. Gilinimasis į kitų tautų kultūrą nepakeičia identiteto suvokimo, greičiau tik padeda susivokti. Todėl nenuostabu, kad Ivanauskaitė dažnai renkasi egzilio, emigracijos temas, pabrėždama tautinio identiteto pajutimo svarbą: norėdami pasiekti tašką, į kurį keliame, turime nepamiršti, kas esame. Pasirinkusi apžvalgos formą, Špokienė išryškino, jos nuomone, Ivanauskaitės kūrybai būdingus aspektus, tokius, kaip: kas yra identitetas? Ar galimas nacionalinio identiteto puoselėjimas gyvenant svetimoje šalyje? Ką reiškia būti svetimiu, kitu? Kaip kiti mato mus?

Ką apie Lietuvą mano užsieniečiai

Popietinę šeštadienio dalį pradėjo Pittsburgh universiteto antropologijos doktorantė Neringa Klumbytė, sudominusi klau-

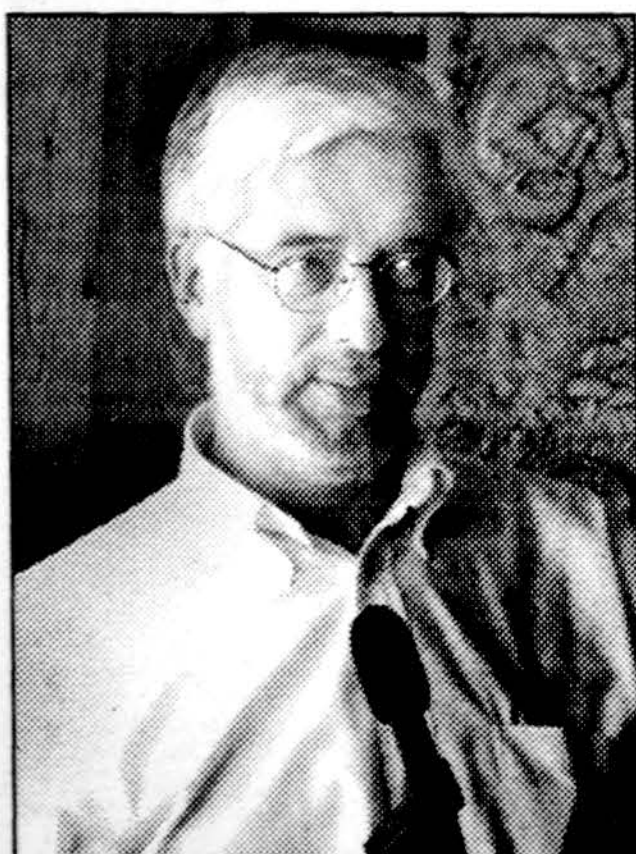
sytojus tema „Išsivadavimo geneologijos: tauta, laisvė ir žmogus po 15 nepriklausomybės metų“. Tokią temą išprovokavo A. Siaurusevičiaus laidoje iškeltas klausimas — kodėl dalis žmonių mano, kad nepriklausomybės laikotarpis yra nesėkmingiausias. Klumbytė pakalbino tam tikrą žmonių grupę — provincijos gyventojus, nuskurdusius žmones, pensininkus, kurių atsakymai leido

Neringa Klumbytė.
G. Šiulniaus nuotr.

daryti išvadą, kad žmonės dėl skirtingos tapatybės, socialinio statuso ir kitų veiksnių skirtingai traktavo nepriklausomybės laikotarpį. Prisimenantys prez. Smetonos laikus, atsimindami skurdų tarpukario metą, kalbantieji nieko gero iš atgimimo nesitikėjo, dauguma tų, kurie

Nukelta į 8 psl.

Antanas Šileika.
G. Šiulniaus nuotr.

Prof. Violeta Kelertienė.
G. Šiulniaus nuotr.

Jūratė Baranova ir Algis Mickūnas.
G. Šiulniaus nuotr.

Akmens ir medžio draugijoje

Parodos dalyviai
ir muziejaus kolektyvas.
Pirmoje eil. iš kairės: muziejaus
savininkė Janina Monkutė-Marks,
skulpt. Pijus Česiūnas, muziejaus
dir. Dalia Minkevičienė;
II eil.: skulpt. Ričardas Širvelis,
muziejaus mecenatas Ričardas
Jazdauskas, skulptoriai — Artūras
Burneika, Donatas Dovidavičius,
Gediminas Mažintas, Vytenis
Sinkevičius ir muziejaus kuratorė
Giedrė Valtaitė.

Danieliaus Karolio nuotr.

Janinos Monkutės-Marks muziejus 2005 metų birželio 7–17 d. organizavo lauko akmens (granito) skulptūrų simpoziumą „Skulptūros ir medžio ryšys“. Projekto rezultatas: septynios skulptūros puošiančios ne tik muziejų supantį parkelį, bet ir suteikiančios Kėdainių miestui naujų meninių atspalvių

GIEDRĖ VALTAITĖ

Ideja muziejų papuošti akmens skulptūromis kilo Janinai Monkutei-Marks prieš porą metų besilankant Juodkrantėje. Sumanytas pradėjo vystytis Kėdainiuose apsilankius ukmergiečiui skulptoriui Ričardui Širveliui. Tuomet, Janinai pasidalinus savo mintimis apie akmens skulptūras, vieningai buvo nutarta rengti simpoziumą. Visas kūrybinis procesas vyko Alvydo Pučinsko individualios įmonės „Akmenora“ dirbtuvėse, esančiose Vidiškių kaimelyje, netoli Ukmergės. Muziejaus darbuotojai parašė projektą – paramos kreiptasi į privačias įstaigas, asmenis, Kėdainių rajono savivaldybę. Suradus rėmėjų, prasidėjo skulptorių paieška. Pastatytos skulptūros turėjo papildyti parkelyje esančių senų medžių erdvę, sukurdamas savitą akmens skulptūros ir medžio ryšį. Šiam uždaviniui įgyvendinti buvo atrinkti 6 skulptoriai: Gediminas Mažintas (Vilnius), Pijus Česiūnas (Kaunas), Ričardas Širvelis (Ukmergė), Donatas Dovidavičius (Kaunas), Artūras Burneika (Kaunas), Vytenis Sinkevičius (Kaunas). Atrankos komisijai vadovavo Robertas Antinis.

Simpoziumo tema „Skulptūros ir medžio ryšys“ pasirinkta neatsitiktinai. Muziejų supa nedidelis, bet jaukus parkelis, kuriame savo šakas skleidžia šimtamečiai ąžuolai. Ne vienas praeivis pasigėri šia erdve, sukeliančia didingumo ir harmonijos pojūtį. Pastatius skulptūras, medžiams atsirado draugija, o muziejaus lankytojai gali

pasidžiaugti nauja lauko galerija. Net ir patys abejingiausi menui stabteli, kraipo galvas ir mėgina atrasti prasmę, skulptorių akmenyje užkoduotą mintį.

Dauguma simpoziumo dalyvių dar tik pradėdantieji, tad čia įgyta praktika jiems buvo ypač naudinga. Muziejus menininkams parūpino reikalingų įrankių, technikos bei medžiagų, taip pat pastogę bei maitinimą. Vieną dieną rengėme išvyką į Sudervę, skulptūrų parką, esantį netoli Vilniaus. Ten kurti skulptūrų kviečiami menininkai iš įvairių pasaulio vietų, stovi ir nė vieno lietuvių skulptoriaus kūrinys. Papietavę, aplankę pakeliui kitas žymias vietas: Sudervės bažnyčią, Kernavę, grįžome namo – kas prie akmens, kas į muziejų ruošis atidarymo iškilimams.

Birželio 22 dieną, po 10 dienų kūrybinio darbo, Janinos Monkutės-Marks muziejuje įvyko skulptūrų pristatymas. Oras nelepino, lijo, bet ir tai neišgąsdino susirinkusiųjų. Skulptūros buvo įdėmiai apžiūrėtos iš įvairių pusių. Susirinkusieji diskutavo, svarstė, kurie geriausi, kalbino autorius. Svečių buvo gausu, nemažai jų atvyko iš Kauno, tarp jų, žinoma, nemažai skulptorių draugų ir giminaičių būrys. Kiekvienam skulptoriui įteiktas 1,000

Lt honoraras, nuostabūs, Janinos Monkutės-Marks iš Meksikos atvežti, medaliai bei padėkos raštai. Na, o po visų apdovanojimų šventėme Jonines. Šventė buvo tikra, nes turėjome savo Janiną, kuri tą vakarą buvo apdovanota gėlėmis bei dėmesiu.

Išsiskirsčius svečiams skulptūros liko. Jos kasdien pasitinka ne tik muziejaus darbuotojus, bet ir kiekvieną praeinantį ar užsukantį į muziejų. Galime sakyti, kad projekto tikslas – skatinti ir vystyti natūralaus akmens meną Lietuvoje, propaguoti Lietuvos skulptorius bei jų darbus, praturtinti Kėdainių miesto meninių objektų įvairovę, pasiektas.

Už šio simpoziumo įgyvendinimą esame dėkingi rėmėjams: Janinos Monkutės-Marks paramos fondui, II „Akmenora“, UAB „Ukmergės Versmė“, „Vesiga“, UAB „Laugina“ bei Kėdainių rajono savivaldybei.

Kėdainių garsui (Kėdainių krašto nepriklausomas laikraštis) sutikus, pateikiame per skulptūrų sodelio atidarymą šio laikraščio darytus interviu: su vienu iš šešių autorių – ukmer-

*Nėra būtinybės, kad kūrinys
viską išpasakotų.*

*Kuo jis talpesnis, tuo žmogui
sukelia daugiau reakcijų*

Naujajame skulptūrų parkelyje — Ričardo Širvelio „Ženkiai“. Giedrės Valtaitės nuotr.

giškiu Ričardu Širveliu, žinomu skulptoriumi Robertu Antiniu ir vienu iš čia apsilankusių žiūrovų – Žemaitės gatvės gyventoja Jone Rišiene. Pašnekovus kalbino žurnalistė Zita Zokaitytė.

– Kaip kilo idėja sukurti „Ženklus“?

R. Širvelis: – Gal viskas savaime įvyko, nes simpoziumo tema buvo medžio ir akmens sintezė. Menas, ko gero, yra laisvė, džiazas, improvizacija. „Ženkla“ – tai yra ir medžio rievės, tai galbūt nupjautas kažkokio medžio kamienas, gal ir kažkokia sėkla, nukritusi ir trūkusi per pusę. Galbūt nesvarbu, koks tai darbas, koks jo pavadinimas, svarbiausia, jei jis kažką sukelia žmogui.

– Per atidarymą sakėte, kad nedaug Lietuvoje yra vietų, kur būtų tokie akmenų sodai.

Robertas Antinis: – Dabar tų vietų staigiai negaliu prisiminti, bet šie kūriniai – didelė dovana miestui. Sunkiausiai įveikiama medžiaga yra akmuo. Aišku, be jo, reikia idėją turėti, tai dar svarbiau. Dalyje darbų ta idėja yra, na, gal ne visuose. Ne visi jie tolygūs, jei sąžiningai sakysiu.

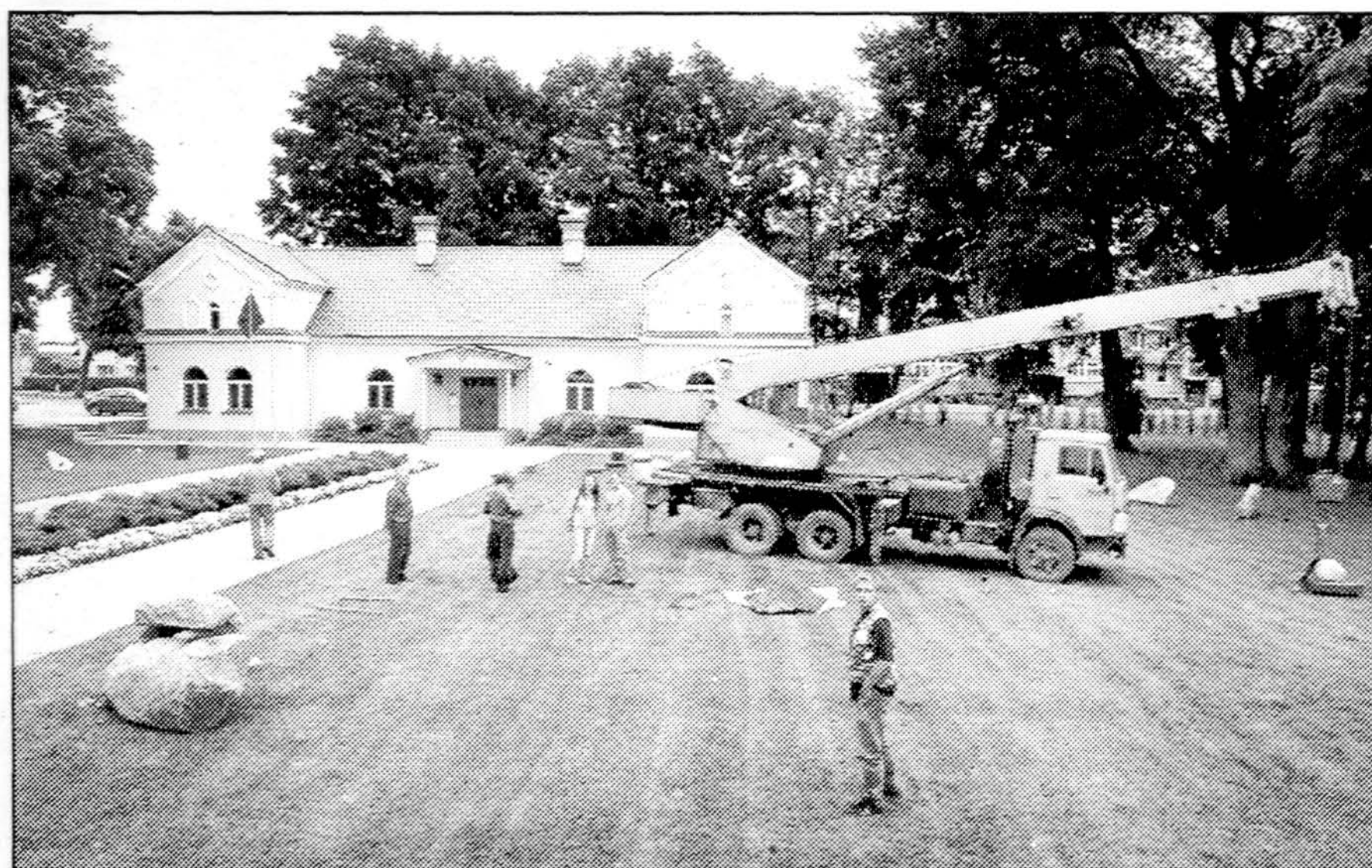
– Ką išskirtumėt?

– Vytenio Sinkevičiaus „Avilį“, kuris yra tuščias, kai akmuo įsileidžia žiūrovo akį į vidų, yra įdomu. Tai tarsi pabuvimas akmens viduje.

– Ar tinkamai skulptūros susietos su aplinka?

– Gal viena kita skulptūra iškeltų į kitą vietą,

Galime sakyti, kad projekto tikslas – skatinti ir vystyti natūralaus akmens meną Lietuvoje, propaguoti Lietuvos skulptorius bei jų darbus, praturtinti Kėdainių miesto meninių objektų įvairovę, pasiektas

Skulptūrų montavimas G. Valtaitės nuotr.

kaip ir numatyta (viena skulptūra bus padovano-ta savivaldybei ir bus iš parkelio paimta – Z. Z.), taigi yra progos pasitaisyti. Bet nieko tokio, jei ir nėra tobulo, juk nėra kategoriškas reikalavimas, kad darbai turi būti būtent toje ar kitoje vietoje.

– Kaip jūs vertinate, kad Kėdainiuose vyksta tokie meno reiškinių?

– Visi daug komplimentų prisakė Janinai (Monkutei-Marks – Z. Z.), ir ji to verta. Kiekvienas pajudėjimas yra energija, jungtis su kitu žmogum. Ir šie meno kūriniai nėra užsidarę, jie sugeba sujungti kitus. Svarbiausia, kiek žmogus suge-

– Ar jums patinka šios skulptūros parke?

Jonė Rišienė: – Mes šiame Žemaitės kvartale gyvename 40 metų. Mūsų kvartalas jau senas ir mes nejauni. Mes, keturios draugės, dažnai iš-einam čia pasivaikščioti. Čia žalia veja, viskas la-bai gražiai sutvarkyta. O dabar ir šie meno kūriniai. Kiek čia širdies įdėta! Neprisimenu kūrinių pavadinimų, bet jie labai gražūs, norisi net asarą nubraukti. Labai smagu, kad mūsų kvartalas puošiasi, nors kitose vietose jis nėra toks gražus. Smagu, kad žmonės myli meną.

ba tai apmąstyti ir turėti savo versiją. Nėra būtinybės, kad kūrinys viską išpa-sakotų. Kuo jis tal-pesnis, tuo žmogui sukelia daugiau re-akcijų. Energija – ne-būtinai kūrinio ple-pume. Darbas išoriš-kai gali santūriai at-rodyti, bet suintri-guoti stebėtoją, o jis dabartiniame meno pasaulyje tampa ir dalyviu, kūrėju. Aš esu tokios idėjos šali-ninkas.

– Ne kiekvienas kė-dainietis ar miesto svečias užsuka į šią ar kitą meno galeriją, bet jei kūriniai yra prie pat pagrindinės gatvės, gal žmogus stebėtojas, susidomės?

– Menas čia demok-ratiškas. Be to, ir šie meno kūriniai įvai-riais metų laikais keisis, ir tai yra pliusas. Jie bus apsnigti, apkritę lapais, aplyti, įvairiai apšviesti ir vis kitaip atrodys.

Vytautas V. Landsbergis

OBELS
EVANGELIJA

šiandieną
pjaudamas žolę
po obelīm radau nukritusį
pirmą saldinį šios vasaros obuolį
pasilenkiau – pakėliau – atsikandau – padėjusi kiaušinių
užgiedojo kaimynų višta – šypsojauši ūmai suvokęs
kad viskas: obuolys – višta – debesys – vėjas šiurenantis
neprinokusias vynuoges – aš – mašina nuburzgusi už tvoros esame
nedidelis
šios vasaros – sekundės orkestrėlis: stovėjau apsvaigęs nuo savo –
sodo kvapo
obuolių narkotikai pamažu susigėrė į kraują, į kaulus, į ląstelių
atmintį
(kai atnaujinsi mano ląsteles – atnaujink jas prašau tokiame
pavidale
koks buvo pirmąkart Tavo sode) tylėjau be žado
negalėdamas nė pajudėti išleidau šaknis ir išskleidžiau šakas
ėmiau nokint vaisius o vasaros lietus maitino juos
kol pavirtau rudėjančiais vaismedžių lapais, mėlynom
vynuogių sagutėm, styrančiom tarsi mylimosios krūtų speneliai
brendant į šaltą, pro namus tekančią visų šventųjų upę – sekundė
ir byra
pūva obuoliai būsiu būsiu trąša kito pavasario smilgoms
kupinoms bičių dūzgimo – tokia šiandien brolau
obels ir mano evangelija

Petronėlės Gerlikienės pasaulis

Ji įsiveržė į meno pasaulį lyg viesulas: veržliai, netikėtai ir, deja, labai trumpam

Petronėlė Gerlikienė 1976 m.

LAIMA APANAČIENĖ

Gal prieš kokius trisdešimt metų, apsilankiusi vienoje parodoje buvau pakerėta spalvingais, nepaprasto, saviško pasaulio pajautimo paveikslais. Iš pirmo žvilgsnio paprastai, jie išsiskyrė savo jausmingumu, gyvybingumu, piešinio laisvumu.

Tai buvo tautodailininkės Petronėlės Gerlikienės darbų paroda. Ji įsiveržė į meno pasaulį lyg viesulas: veržliai, netikėtai ir, deja, labai trumpam. Parodose pradėjusi dalyvauti vyresnio amžiaus, ji nepaliko darbų gausos, bet paliktieji, be abejonės, išpaus gilų antspaudą lietuvių tautodailėje.

Visai neseniai iš Petronėlės anukės Jurgitos Gerlikaitės-Schultz (dailėtyrininkė, grafikė) gavau dovanų – jos ir jos brolio Darijaus Gerliko (juvelyras, dizaineris) sudarytą, Lietuvos tautodailininkų sąjungos 2005 m. Vilniuje išleistą 157 psl., dar dažais kvepiantį albumą „Petronėlė Gerlikienė. Siuvinėti kilimai/tapyba“. Viršelį puošia P. Gerlikienės kilimo „Vyras ir moteris“ (1975 m.) fragmentas. Knygą apipavidalino dailininkai Saulius Valius ir Neringa Ratkutė. Knyga parašyta lietuvių ir anglų (vertė Judita Gliuberzaitė, redagavo Kerry Shawn Keys) kalbomis. Gale knygos įdėtos santrumpos prancūzų (vertė Marielle Vitureau) ir rusų (vertė Svetlana Steponavičienė) kalbomis.

Albumas skirtas 100-osioms P. Gerlikienės gimimo metinėms. Jos jubiliejus Lietuvoje buvo pažymėtas ne tik šia knyga, bet ir Vilniuje, Radvilų rūmuose, bei Kaune, Nacionaliniame Čiurlionio dailės muziejuje surengtomis gražiomis parodomis „Petronėlei Gerlikienei – 100“. Idomu tai, kad menininkė pati yra gimusi Čikagoje (spėjama apie 1905 m.). Ją tėvai dar mažą parsivežė į Lietuvą.

Knyga prasideda Gražinos Kiaugienės raštu „Ivadu“, o puslapyje šalia patalpinta nuotrauka, kurioje lyg truputį per rūką matome besikalbancias, dabar jau abi Anapilin išėjusias, Gražiną ir Petronėlę. Jau vien tai, kad įvado autorė parašė atsiliepimą apie P. Gerlikienės darbus, pasako, koks talentas buvo P. Gerlikienė. Juk G. Kiaugienė rašydavo tik apie tuos, kurie iš tikro buvo „deimanciukai“. Po parodų jos kritikos straipsnių laukdavo žymiausi Lietuvos menininkai su baime ir su nerimu „kaip įvertins Gražina?“

Menotyrininkė Jurgita Gerlikaitė-Schultz aprašo savo močiutę tokią, kokia ji iš tikro buvo: išdidžią, turinčią savo išskirtinį požiūrį į gyvenimą, žmones, reiškinius. Ši mažakalbė žemaitė, kaimynų laikyta „paniberna“, turėjusi daug įvairiausių keistenybių, kaip tada atrodė, savo gyvenime patyrė daug išbandymų. Tačiau tie išbandymai nesunaikino Petronėlės meilės grožiui, mėgėjimo matyti spalvas, noro puošti savo buitį (siuvinėjo užuolaidas, kilimus, siuvo sau ir sūnui drabužius, stebino aplinkinius savo grožio supratimu).

Visą gyvenimą pragyvenusi kaime, apsigyvenusi pas sūnų Vilniuje pati pradeda lankyti parodas, stebėdamasi:

Ši mažakalbė žemaitė, kaimynų laikyta „paniberna“, turėjusi daug įvairiausių keistenybių, kaip tada atrodė, savo gyvenime patyrė daug išbandymų

Petronėlė Gerlikienė. „Linų brukimas“. 1976 m.

„Po tuo klevu, po žaliuoju“
Pirmasis nutapytas paveikslas

„Negaliu suprasti, kaip gal pamatyti miedį su šaknimis, jagu anuos puo žeme, i da žmuonims ruodyti? Geresnį išsiūsu, negu tūs jūs paruo- dūs iškabinta“. Ir ėmėsi darbo. Pirmieji jos siu- vinėti kilimai – medžiai: ažuolas, šermukšnis, klevas. Su pastaruoju daug privargo. Ėjo jo ieškoti, norėjo apžiūrėti, kaip jis auga, kaip ša- kojasi. Suradusi klevą medį, apžiūri jį, parsineša namo rudeninių lapų puokštę ir tik tada sėda prie darbo. Dirba be poilsio, užmiršdama pavalyti, akių neatitraukdama nuo siuvinio.

Ilgai nepiešė, nes manė, kad tam reikia specialių mokslų. Bet, viena kartą pabandžiusi, pati nustebė, kaip greitai ir lengvai gali tapyti. Pirmasis nutapytas paveikslas – „Po tuo klevu, po žaliuoju“. Tas darbas patiko: „čia sugalvuo- jaa, kaip mataa padaree“. Tapė tik ant didelio formato lapų – „ant maža nier kuo prasidieti, kas ten gal tilpti“, skubėdama, tepdama tiesiai iš dažų tūbelės, be išankstinio piešinio. Tikėjo, kad siuvinėja ir tapo viską taip kaip natūroje.

Stebina darbų koloritas, laisvas kompona- vimas, emocinis įtaigumas, vidinė jėga.

1977 metais (autorei – 72) Miestų projek- tavimo institute, Vilniuje, surengiama pirmoji personalinė Petronėlės Gerlikienės paroda. Tiesa, pirmą kartą jos darbus žiūrovai pamatė Vilniaus parodų rūmuose surengtoje Respub- likinėje liaudies meno darbų parodoje, kur ji pelnė III laipsnio diplomą, tokioje pat parodoje, surengtoje 1977 metais ji tapo I premijos lau- reate. Pabuvoję jos darbai yra ir Olandijoje (Tarptautinė naiviojo meno paroda „Tiesiant tiltus į ateitį“). Iš viso surengtos 10 asmeninių parodų, jos darbai buvo rodomi 7 grupinėse pa- rodose. 1984 m. Petronėlė Gerlikienė įtraukia- ma į pasaulinę naiviojo meno enciklopediją.

Knygoje rasime 71 P. Gerlikienės kūrinio nuotraukas: siuvinėti kilimai ir tapyba. Šalia darbų – įdomios autorės mintys, komentarai: „A, čia žemaitiškas šmaikštavimas. Panelės labai laukia, kad jas kviestų šokti, o kviečiamos apsimeta, kad joms tai nerūpi. Kavalieriai tai žino“ (Kvietimas šokiui, 1977 m.) arba „Ką tik nulaužta šaka su vaisiais. Tik beždžionė gali laužyti medžio šakas“ (Obelis, 1977 m.).

Knygos pabaigoje pateikta svarbiausi me- ninkės gyvenimo datos ir faktai, personalinių ir grupinių parodų sąrašas, kūrinių sąrašas ir bibliografija. Paskutiniame knygos viršelyje al- bumo sudarytojų Jurgitos Gerlikaitės ir Dari- jaus Gerliko nuotrauka (B. Talaikis).

Reikia tik padėkoti knygos sudarytojams ir visiems prie jos dirbusiems už gražią dovaną ne tik tautodailės mėgėjams, bet ir visiems meno mylėtojams.

Vytautas V. Landsbergis

PASAKA APIE BILDUKĄ

kartą Vilniuje

nusipirkęs seną butą Užupy

netikėtai pajuto, kad jo rūsy kažkas

kiekvieną naktį triukšmauja ir bilda, jis iškviatė

santechnikus, tie nieko nerado, tačiau bildėjimas vis

nesiliovė, jis pasiskundė policijai – atseit

išdykę kaimynų vaikai vagiliauja, policininkai pasikeisdami

budėjo visą savaitę naktimis, bet nesugavo nieko, tik

porą benamių kačių, tačiau bildėjimas tęsėsi, netgi smarkėjo

nuo lentynų ėmė kristi uogienės, prapuolė viena slidė, batas

žieminės padangos – tada jis sukvietė

namų valdybos pirmininką, remonto ekspertą, dar

ekstrasensą, kurie pasiūlė nusipirkti kitą butą

o šitą išnuomot turistams, mėgstantiems

egzotiškus lietuviškus vaiduoklius – jis taip ir padarė

tačiau pamaldžią turistų šeimą iš Lenkijos

ištiko infarktas (mylėjosi prisigėrę viagros ir šnapso

širdis neatlaikė), tada verslininkas darsyk padarė remontą

rūsio sienas iškėlė garso izoliacija, tačiau naktinis bildėjimas

vis nesiliovė, apimtas nevilties žmogus galop atsivedė ir kunigą

ir štai giesmių, smilkalų bei maldų išsigandęs

į gatvę iššoko išverstaakis bildukas:

– pasilikit namie, nes tai pavojinga – griežtai perspėjo

ūsuotas egzorcistas – mes tuoj

šį reikalėlį sutvarkysim: nes tai tik iliuzija

haliucinacija, tik beresnevičiaus

opiumas liaudžiai: ūsorius mobiliu telefonu

kažkam paskambino ir netrukus

ilgas pilkojo kardinolo limuzinas

ėmė vaikytis bilduką

siauromis Vilniaus senamiesčio gatvėmis

o tas nabagas bėgo tarpuvartėm iš paskos

vijosi minia davatkų fariziejų lietuvis ryto fotografų, rėkiančių

ant kryžiaus jį ant kryžiaus

taip ir nunešė mažytį drebantį it šermuonėlį

ant trijų kryžių kalno

miesto meras nusiplovė rankas

paskui

pagavęs benamį valkataujantį šunį dar tarė

kurį iš jų paleist?

turėkit širdį paleiskit šuniuką!

staugė minia – ant laužo bilduką! ant laužo!

vietiniai bomžai už trisdešimt centų

sukūrė didelį laužą ir iškepė bilduką

vakarieniavo užgerdami losjonu trojnoj

pakalnėj šoko ansambliai televizija visa tai

tiesiogiai transliavo į Užupio butą

kur mūsų verslininkas

stebėdamas šią nemalonią

sakytume netgi liūdnoką procedūrą

įsipylė viskio įsimitė ledų gurkšnoj

ir klausėsi kaip gatvėse švenčia

bilduką nugalejusi liaudis

paskui po vidurnakčio visi išsiskirstė o jis

vis negalėjo užmigt

vis nutilęs dar klausėsi

ar niekas rūsy nebebilda

ir niekada nebildės.

Santara–Šviesa

Atkelta iš 3 psl.

gynė nepriklausomybę, jautėsi nusivylę, tačiau nepatenkintieji atgimimo laikotarpiu nebūtinai buvo nepatenkinti laisve. Atgimimo metu tikėtasi gyventi geriau, todėl apklaustieji, lygindami jį su sovietiniais laikais, jautėsi nuvilti, nepatenkinti socialine, ekonomine padėtimi. Trečioji apklaustųjų grupė buvo nepatenkinta nepriklausomybe, jie nenorėjo laisvės, nes sovietmečiu dažniausiai užėmė aukštą statusą visuomenėje, todėl nepastebėjo, kad jų laisvė buvo ribojama. Paskaitą lydėjo ir pagyveno pačios pranešėjos darytos nuotraukos, cituojama autentiška apklaustųjų žmonių kalba.

Po pietų santariečiai turėjo progą išgirsti, ką apie Lietuvą galvoja užsieniečiai. Pokalbyje prie apvalaus stalo, kurį vedė prof. Giedrius Subačius, dalyvavo du amerikiečiai svečiai: Patrick Chura ir Randy Richards; trečiasis pašnekovas, negalėjęs atvykti į suvažiavimą, anglų literatūros St. Francis College, Brooklyn, dėstytojas Gregory Tague, atsiuntė trumpą ištrauką iš savo būsimo romano (ją perskaitė prof. V. Kelertienė).

Patrick Chura Lietuvoje gyveno ir dirbo trejus metus, kaip „Peace Corp“ savanoris. Šiuo metu dėsto anglų literatūrą University of Akron, yra *Lituanus* redkolegijos narys. Savo pranešime „Perspectives on Cultural Transition 1995 to 2005“, kurio dalis buvo išdėstyta gražia lietuvių kalba, Chura pasidalino, jo nuomone, atsitiktiniais 1992–ųjų vasaros prisiminimais, kaip rublis per vieną dieną šoktelėjo nuo 4 iki 8; kaip po darbo ištuštėdavo visos parduotuvės; jį stebinusiais ir žavėjusiais užrašais „Red Army Go Home“; piktnaudžiavimu alkoholiu; „beviltiškumu“, kurį jis matė žmonių veiduose; nepaprastai sausu oru žiemą; lėtesniu gyvenimo tempu ir pastebėjimu, jog darbas lietuviams nėra viskas; elgesiu troleibuse ir t.t. Chura pranešimas labiau panašėjo į svetimšalio, bėsilankančio svetimose šalyje, užrašus ar dienoraštį ir tuo jis buvo ne tik įdomus, bet tam tikra prasme ir vertingesnis, nes atliepė mūsų pačių patirtis bei atskleidė paties prelegento gyvenimo Lietuvoje išbandymus ir nuotykius.

Jau penktus metus verslo etiką Vilniaus universitete dėstančio, Randolph Richards pranešimas tryško energija ir begaliniu noru būti išgirstam klausytojų. Jo pasakojimas apie Lietuvą, prasidėjęs prisiminimais apie pirmąją vizitą į Vilnių, pasibaigęs meilės Vilniui ir jame gyvenantiems žmonėms prisipažinimu, buvo palydėtas gausiomis nuotraukomis iš jo penkerių metų gyvenimo Vilniuje.

Šių metų Santara–Šviesa, kaip niekad, buvo palanki mėgstantiems literatūrą. Šeštadienio programa pasibaigė tradiciniu literatūros vakaru, kuriame dalyvavo net penki anglų ir lietuvių kalba rašantys rašytojai: Birutė Putriūtė-Serota, Austė Pečiūraitė, Irena Mačiulytė-Guilford, Algis Žolynas ir Antanas Šileika. Tačiau prieš prozas ir poezijos skaitymus įvyko dviejų Algimanto Mackaus knygų fondo išleistų knygų — Rimvydo Šilbajorio *Poezijos skaitymai* ir Mariaus Katiliškio *Pasivaikščiojimas ratu* — sutiktuvės. Tą padaryti maloniai sutiko prof. Diana Špokienė. Literatūros vakarą pradėjo B. Serota novele „Trains“ iš novelių rinkinio *Southside Miracles*, vėliau esė, pavadintą „Round Trip“, skaitė I. Guilford. A. Žolynas vakarą pajvairino keliais eilėraščiais, vieną jų perskaitydamas ir anglų, ir lietuvių kalba. A. Šileika perskaitė dvi ištraukas iš savo vėliausiojo romano *Woman in Bronze* (2004), prieš tai jas trumpai pakomentavęs. Vakara

Ką užsieniečiai mano apie Lietuvą. Iš kairės: Randy L. Richards, Giedrius Subačius ir Patrick Chura.

Henriko Paškevičiaus nuotr.

užbaigė A. Pečiūraitė, netikėtai klausytojams salėje priminusi Santaros–Šviesos susibūrimus Tabor farmoje ir, užuot tradicinės poezijos skaitymo, visiems mums pasiūlusi „happening“.

Suvažiavimo pabaiga

Baigiamąjoje sekmadienio programoje kalbėjo du prelegentai: Julius Šmulskštys ir Horstas Žibas. Jų tema: „Lietuva po 15 nepriklausomybės metų“. Prisimenant Z. Rekašiaus paskaitą, kuria buvo atidarytas suvažiavimas, Šmulskščio ir Žibo paskaita prasmingai vainikavo visą šių metų suvažiavimą.

Pirmasis kalbėjo Šmulskštys. Jo pranešimas buvo skirtas Lietuvos politinėms partijoms bei jų dabartinei būklei aptarti. Pasak prelegento, šiandieninė situacija yra originaliųjų partijų skilimo rezultatas. Taip atsitiko su ne viena partija Lietuvoje. Šiuo metu, teigė Šmulskštys, visos partijos daugiau ar mažiau randa prieglobstį dešiniųjų konservatorių ir kairiųjų socialistų gretose. Kelios labai smulkios partijos taip ir liks atsiskyrusios, ir išnyks, kai jų vadai apleis politiką arba patys pereis į kitų partijų gretas. Lietuvos centro partijos dar nėra radusios bendro kelio, tačiau galimybės jau pradeda atsirasti. Jeigu jos ir toliau judės šia kryptimi, ateityje gali susidaryti pajėgi koalinė vyriausybė. Galų gale, Šmulskščio teigimu, jeigu tai bus įvykdyta, Lietuvos partijos pasieks politinio brandumo laipsnį, kuris neabejotinai vestų į stipresnę partijų poziciją ir gal net rastų pasitikėjimą balsuotojų tarpe.

Prie registracijos stalo — Birutė Lintakienė (kairėje) ir Marija Paškevičienė. B. Bulotaitės nuotr.

Žibo tema buvo Lietuvos ekonominė politika. Pasiskolinęs šmaikštų kalambūrą iš Lietuvos spaudos, šiuo metu egzistuojančią įstatyminę ekonomikos bazę jis pavadino „pilnu garu — į švilpuką“. Žibo nuomone, visa energija, kuriant politinę ekonomikos struktūrą, yra sunaudojama kalboms, o ne pačios sistemos kūrimui. Jeigu nežiūrėsime į Lietuvos įsijungimo į Europos Sąjungą ir NATO faktą, Lietuva vis dar neturi konkretaus plano krašto ekonomikai vys-tyti; Lietuvos ekonominė politika ir įstatymų bazė — teigė prelegentas — susideda iš reakcijų į tikras ar įsivaizduotas problemas, ir bando jas pašalinti trumpalaikiais, neapgalvotais sprendimais.

Kita pranešimo dalis buvo skirta Lietuvos mokesčių struktūrai. Savo įžvalgas Žibas parėmė konkrečiais pavyzdžiais iš Lietuvos politinio bei ekonominio gyvenimo. Po pranešimų vyko gyvos diskusijos.

52-asis Santaros–Šviesos suvažiavimas buvo uždarytas, sugiedojus Lietuvos himną.

Alma Adamkienė ir Rita Kavolienė. Birutės Bulotaitės nuotr.